

Unitatea de învățare nr. 4

4. REDIMENSIONĂRI ALE CURRICULUMULUI DIN PERSPECTIVA INTERCULTURALITĂȚII

Asist. drd. Ioana Stăncescu

4.1. Diversitatea și curriculumul școlar

4.2. Obiectivele curriculumului intercultural

4.3. Redimensionări ale curriculumului sub impactul interculturalității

Obiectivele unității de învățare nr. 4

Pe parcursul și la sfârșitul acestei unități de învățare, cursanții vor fi capabili:

- ✓ să definească noțiunile cheie, specifice acestei unități de învățare;
- ✓ să utilizeze/opereze cu aceste concepte în diverse contexte de instruire, metodice etc.;
- ✓ să analizeze modificările apărute în curriculum, ca urmare a necesității implementării educației interculturale;
- ✓ să propună și alte modificări posibile la nivelul curriculumului, în vederea realizării adecvate a demersului de educație interculturală.

→ **Concepte cheie:** *curriculum pentru educație interculturală, obiectivele curriculumului intercultural, redimensionarea disciplinelor școlare*

4.1. Diversitatea și curriculumul școlar

Chiar dacă o valorizăm sau nu, diversitatea este o caracteristică a vieții cotidiene. Această idee a devenit practic un principiu reglator al educației și al conviețuirii. Diversitatea nu poate fi eludată și nici nu este de dorit să se întâmple așa.

O provocare importantă derivată din această realitate ține de modul concret în care școala face față diversității. Valorificarea diferențelor, respectul față de ceilalți și deschiderea față de ei, tratamentul egal oferit tuturor, indiferent de etnie, religie, limbă, vârstă, sex, reprezintă doar câteva dintre noile cerințe formulate la adresa școlii, sub impactul diversității.

„În viziune interculturală nu elevii minoritari au probleme, ci mai ales instituția școlară are probleme de adaptare la diversitatea culturală. În raport cu educația compensatorie, psihologia interculturală are o poziție foarte clară: refuzul modelului deficienței în favoarea modelului diferenței” (Dasen, 1999).

În acest context, realizarea educației interculturale nu poate avea loc fără modificări semnificative ale curriculumului.

„Curriculumul reprezintă una dintre cele mai vizate zone de dezvoltare și redimensionare interculturală, atât în ceea ce privește mesajele scrise, structurate oficial pentru a fi transmise, cât și cele „ascunse”, implicite...Curriculum intercultural este

interesat nu numai de conținuturi, de ceea ce se predă, de cum se face selecția acestora, dar și de cum se învață, de modalitățile în care specificul minorităților este luat în calcul și valorizat didactic.” (Nedelcu, 2004, 41).

A gestiona adecvat diversitatea în spațiul școlii nu înseamnă a-i exclude pe elevii minoritari sau a face abstracție de caracteristicile culturale diferite ale elevilor, ci a valoriza și respecta diferențele dintre elevi.

Pentru respectarea dezideratului enunțat mai sus, trebuie realizată o integrare realistă și creativă a diversității în cadrul curriculumului.

???? Reflecție necesară:

În ce măsură apreciați că diversitatea culturală este reflectată adecvat la nivelul curriculumului aferent disciplinei predate de dumneavoastră? Argumentați !

4.2. Obiectivele curriculumului intercultural

Pentru realizarea unei educații interculturale autentice este nevoie de o redimensionare de profunzime a curriculumului, care trebuie să înceapă, evident, cu formularea unor obiective specifice curriculumului intercultural.

Jeffcoate (1976, apud. Nedelcu, 2008, 106) prezintă o serie de obiective orientative ale curriculumului intercultural. Acestea sunt clasificate în două mari categorii: obiective stabilite prin raportarea la alteritate și obiective stabilite prin raportarea la propria persoană.

Obiective		
Raportarea la alteritate		
Cunoștințe	Abilități	Atitudini, valori
<p>Elevii vor cunoaște:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elementele de bază privind diferențele rasiale, culturale, etnice; - obiceiurile, credințele principalelor culturi existente în interiorul unei țări și, respectiv, pe cele specifice comunității locale; - cauzele imigrărilor diferitelor grupuri și cum s-a ajuns la compoziția etnică actuală. 	<p>Elevii vor fi capabili:</p> <ul style="list-style-type: none"> - să detecteze stereotipurile și prejudecățile existente, în ceea ce văd, aud, citesc; - să evalueze cu obiectivitate propria cultură și alte culturi. 	<p>Elevii vor fi formați pentru a accepta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - unicitatea fiecărei ființe umane; - principiile drepturilor egale și justiției; - valoarea realizărilor altor culturi și națiuni; - faptul că nici o cultură nu este statică.
Raportarea la propria persoană		
<p>Elevii vor cunoaște:</p> <ul style="list-style-type: none"> - istoria și realitățile propriei culturi, elementele ei distinctive; - elementele unice ale propriei personalități. 	<p>Elevii vor fi capabili:</p> <ul style="list-style-type: none"> - să comunice eficient în limba maternă; - să stăpânească deprinderi de bază pentru succesul în școală. 	<p>Elevii își vor dezvolta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - percepția adecvată a propriei personalități; - încrederea în forțele proprii.

???? Reflecție necesară:

Formulați și alte obiective specifice curriculumului intercultural.

4.3. Redimensionări ale curriculumului sub impactul interculturalității

Prin raportare la obiectivele specifice educației interculturale, la nivelul curriculumului școlar trebuie să se producă modificări semnificative.

Redimensionarea curriculumului din perspectivă interculturală nu poate fi făcută la întâmplare, ci trebuie să aibă ca reper următoarele principii ale curriculum-ului intercultural:

- pluralismul etnic trebuie să pătrundă în întreg mediul educativ;
- politicile și procedurile școlare trebuie să întărească interacțiunile multiculturale pozitive și înțelegerea dintre elevi, profesori și personalul de susținere;
- personalul unei școli trebuie să reflecte diversitatea etnică a societății;
- curriculumul intercultural trebuie să-i ajute pe elevi să-și dezvolte încrederea în sine și o atitudine pozitivă față de propria identitate;
- curriculumul intercultural trebuie să fie cuprinzător în scop și succesiune, să prezinte concepțiile holistice ale grupurilor etnice și culturale;
- abordările interdisciplinare și multidisciplinare trebuie să fie folosite în studiul grupurilor etnice și culturale;
- curriculumul intercultural trebuie să asigure elevilor condiții de studiu a limbilor grupurilor etnice, ca sisteme de comunicare legitime, și să-i ajute să-și dezvolte complet abilitățile în cel puțin două limbi;
- curriculumul intercultural trebuie să folosească la maxim învățarea experimentală și în special resursele comunității locale;
- școlile trebuie să inițieze evaluări sistematice, continue ale obiectivelor, metodelor și materialelor didactice folosite în predarea diversității etnice și culturale (Banks, 1981, apud. Nedelcu, 2008, 104-105).

Astfel, Sessoms (1994, apud. Butnaru, 2009, 578) inventariază o serie de aspecte ce țin de transformarea curriculumului sub impactul diversității:

- ✓ curriculumul să reflecte stilurile și caracteristicile culturale de învățare ale elevilor din comunitatea școlară;
- ✓ curriculumul să le ofere permanent elevilor posibilitatea construirii unei bune imagini de sine;
- ✓ curriculumul să-i ajute pe elevi să înțeleagă totalitatea experiențelor grupurilor etnice și culturale din societate;
- ✓ curriculumul să exploreze și să clarifice alternativele și opțiunile etnice și culturale din societate;
- ✓ curriculumul să promoveze valori, atitudini și comportamente care sprijină pluralismul etnic și diversitatea culturală, precum și construirea și sprijinirea unui stat-națiune și a unei culturi naționale împărtășite de toată națiunea;
- ✓ curriculumul să-i ajute pe elevi să își formeze deprinderile necesare pentru interacțiuni interpersonale interculturale, interetnice eficiente;

- ✓ curriculumul să fie comprehensiv ca scop și desfășurare, să prezinte perspective holistice ale grupurilor etnice și culturale;
- ✓ curriculumul să includă studiul continuu al culturilor, al experiențelor istorice, al realităților sociale, al condițiilor existențiale ale grupurilor etnice și culturale;
- ✓ curriculumul să utilizeze abordări comparative în studiul grupurilor culturale și etnice;
- ✓ curriculumul să ajute elevii să vadă și să interpreteze evenimente, situații și conflicte, din perspective și puncte de vedere etnice și culturale diverse;
- ✓ procedurile de evaluare utilizate să reflecte experiențele etnice și culturale ale elevilor.

Restructurarea curriculară produsă sub impactul interculturalității trebuie să producă și o reorganizare a disciplinelor școlare. Astfel, disciplinele *Istorie* și *Geografie* sunt esențiale în realizarea educației interculturale în școală, prin curriculumul pe care îl propun.

A. Nedelcu (2004, 56) consideră că predarea *istoriei* reprezintă un teren predilect al abordărilor interculturale și încearcă să contureze portretul *istoriei interculturale*, care are următoarele caracteristici:

- este istoria tuturor, majoritari și minoritari;
- se bazează pe o concepție multidimensională;
- tratează evenimentele trecutului cu obiectivitate, solicitând mai multe perspective;
- pune în prim-plan contactele dintre culturi, conexiunile dintre spații, îmbogățirea culturală reciprocă fiind preferabilă insularității, prezentării unor spații segregate, necomunicante;
- promovează înlăturarea prejudecăților, a stereotipurilor, a mesajelor naționaliste;
- este o istorie „umanizată”, ce își valorifică eficient potențialul afectiv preferat, în locul unor acumulări aride de date și cifre.

„Prin implicațiile sale, *istoria* reprezintă mai mult decât un proces de invocare a trecutului. Așa cum deja știu profesorii abilitați, istoria oferă oportunități de a înțelege împreună cu elevii impactul oamenilor asupra societății, asupra spațiilor și ideilor. Predarea istoriei îl ajută pe cel care învață să-și dezvolte empatia și acel tip de curiozitate informată care conduce la aprecierea moștenirilor culturale” (Shennan, 1991, apud. Nedelcu, 2004, 55).

Geografia este, de asemenea, o disciplină ce permite aplicarea cu ușurință a principiilor educației interculturale, pentru că ea oferă posibilitatea intrării în contact cu spații și culturi diverse. „Legătura acestei discipline cu educația pentru pluralitate culturală este mai mult decât evidentă. Potențialul său de promovare a diversității economice, sociale, culturale este intrinsecă principiilor și obiectivelor sale de structurare” (Nedelcu, 2008, 113).

Geografia interculturală trebuie să:

- elimine prezentările stereotipe, filtrate subiectiv;
- depășească modele descriptive de abordare, adesea fundamentate etnocentric;
- geografia interculturală nu înseamnă doar deschidere către alte zone, regiuni, valori, ci totodată reprezintă o invitație la mobilitate și aplicabilitate, la descoperirea domeniului și în afara spațiului clasei (Nedelcu, 2008, 115-116).

Putem concluziona că procesul redimensionării curriculumului sub impactul diversității este absolut necesar în sistemul educațional actual. Acest proces este unul complex, ce implică respectarea principiilor educației interculturale și solicită din partea cadrelor didactice un efort susținut și competențe specifice.

???? Reflecție necesară:

Precizați și alte schimbări ce ar trebui să se producă la nivelul curriculumului, în cadrul disciplinelor *Istorie* și *Geografie*, în vederea realizării dezideratelor specifice educației interculturale

Bibliografie:

1. Butnaru, S. (2009). *Educația pentru diversitate culturală*. În Cucoș, C. (coord.). (2009). *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*. Ediția a III-a. Iași: Editura Polirom.
2. Dassen, P., Perregaux, C., Rey, M.. (1999). *Educația interculturală. Experiențe, politici, strategii*. Iași: Editura Polirom.
3. Nedelcu, A. (2004). *Învățarea interculturală în școală. Ghid pentru cadrele didactice*. București: editura Humanitas Educațional.
4. Nedelcu, A. (2008). *Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate*. Iași: Editura Polirom.